

7 سپتمبر 2023

داکتر سید عبدالله کاظم

دیوان نرنجن داس هیچگاه وزیر مالیه نبود!

محترم آقای کریم پوپل درباره "تپه مرنجان کابل" و وجه تسمیه آن مقاله دلچسپی نوشته که دیروز مورخ 6 سپتمبر 2023 در این پورتال به نشر رسید. او در یک قسمت مقاله خود در مورد دیوان نرنجان (نرنجن) داس می نویسد: «دیوان نرنجان داس یا نرنجان سنگ پدر بی بی رادو جان وزیر مالیه شاه امان بود. نرنجان مستوفی و وزیر موفق در بخش مالیه بود...»

متأسفانه این چندمین بار است که بعضی نویسندگان دیوان نرنجن داس را به حیث وزیر مالیه امانی معرفی میدارند، با آنکه چندبار به توضیح موضوع پرداخته ام، اما کمتر کسی به آن توجه کرده است.

در این رابطه باید عرض کنم که دیوان نرنجن داس هیچگاه و در هیچ دوره به حیث "وزیر مالیه" ایفای وظیفه نکرده، بلکه وظیفه او به حیث "دیوان" در حقیقت "حسابدار کل" بوده است، به عبارت امروزی رئیس عمومی محاسبات که وظیفه آن تدقیق محاسبات بعدی یعنی بررسی حساب مصارف دولت مطابق به بودجه و صحه گذاری بر صورت مصارف مذکور میباشد که این مقام با مقام وزارت مالیه از نظر وظیفه متفاوت است. وزارت مالیه عواید دولت را جمع آوری میکند، بودجه سالانه را ترتیب و به حکومت و شورا رویت میدهد و پس از تصویب بر طبق آن تخصیصیه ها را به دوایر دولتی حواله میدارد. وظیفه دیوان محاسبات بررسی صورت حساب مصارف دوایر دولت بر طبق بودجه و صحت اقلام مصرف شده میباشد که آنرا بنام تفتیش بعدی نیز می نامند.

در آغاز عصر امانی تشکیلات حکومت نخست بنام "نظارت" یاد می شد که در راس آن یک شخص به نام "ناظر" قرار داشت مثلاً "نظارت مالیات" که تحت نظر "ناظر مالیات" اداره می شد. بعداً در سال 1301ش پس از تصویب "نظامنامه اساسی" و "نظامنامه تشکیلات اداری" هر واحد اداری در حکومت بنام "وزارت" مسما شد و در راس آن "وزیر" قرار گرفت که به این اساس مرحوم میرزا محمود خان پوپلزائی نخست به حیث "ناظر مالیات" و بعداً برای مدت کوتاه به حیث "وزیر مالیات" مقرر شد و در 19 سنبله سال 1301 مرحوم میرمحمد هاشم خان [پدرکلان اینجاناب] به حیث وزیر مالیه متصدی امور مالیاتی کشور گردید که تا سقوط سلطنت امانی به این مقام باقی ماند.

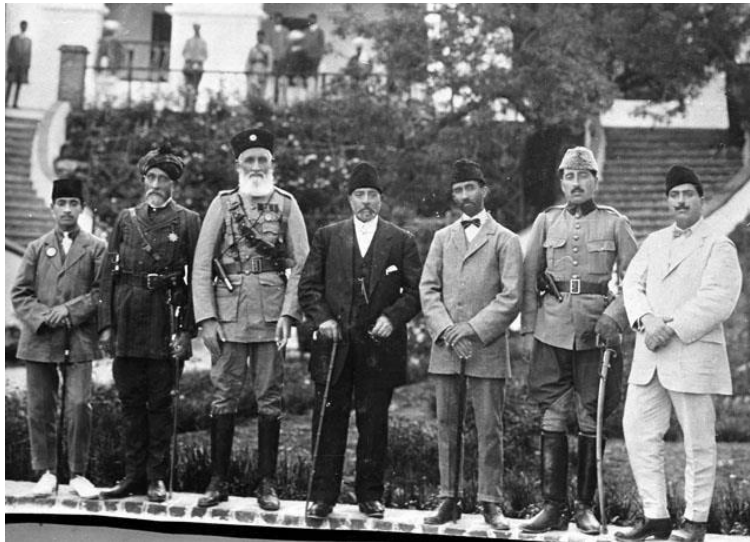
درباره زنده یاد دیوان نرنجن داس باید عرض شود که موصوف اصلاً از پنجاب بوده، در حدود سال 1853 م متولد گردیده و به حیث "حسابدار کل" در کابل ایفای وظیفه کرده است. باید علاوه کرد که پدر کلان دیوان موصوف از پنجاب به افغانستان مهاجرت نموده با کسب تابعیت افغان پدر کلان و پدرش در خدمت دولت قرار داشته و خود دیوان در دوره امیر حبیب الله خان سراج المله از اعتماد امیر برخوردار بود. هیچ تادیه دولت به حیث مصرف قطعی مورد قبول قرار نمیگرفت تا در آن امضاء و مهر دیوان نرنجن داس نمی بود. برادر زاده دیوان بنام "رام کشن" در حوالی سال 1899 به دین اسلام مشرف شد. دیوان نرنجن داس به مقام کرنیلی ملکی در 1906 ارتقا یافت و در دفتر مالیات به حیث مدیر عواید مقرر شد و در 1912م در وقت میرزا محمد حسین خان مستوفی الممالک به آمریت این دفتر و جمع آوری مالیات در تمام کشور ارتقا کرد. دیوان نرنجن داس در سال 1919

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ

به حیث عضو هیئت افغانی در مذاکرات با انگلیس ها منعقدہ راولپندی اشتراک داشت و متعاقباً برای مدت بسیار کوتاه به مقام "مستوفی الممالک" یعنی مسئول جمع آوری عواید دولت توظیف گردید. در 1920 به رتبه برگد ملکی ارتقا نمود و در همان سال به حیث عضو هیئت افغانی در مذاکرات مسیوری با انگلیس ها اشتراک نمود و بار دیگر در مذاکرات کابل با هیئت انگلیس بتاريخ 22 نوامبر 1921 به حیث عضو هیئت افغانی اشتراک کرد. (آدامک ، لودویک: "کی، کی است"، صفحه 207)

هیئت افغانی در مذاکرات مسیوری (17 اپریل تا 18 جون 1920):
از چپ به راست - عبدالوهاب خان طرزی، دیوان نرنجنداس، غلام محمد خان وردکی، علامه محمود طرزی (رئیس هیئت)،
عبدالهادی خان داوی، پیرمحمد خان فرقه مشر، غلام صدیق خان چرخي

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ